

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь

В.А. Богуш

07.09.2015

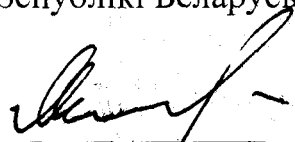
(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № ТД-Е.631/тып.

ТЭОРЫЯ І ПРАКТЫКА ПЕРАКЛАДУ
Тыпавая вучэбная праграма
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-23 01 10 Літаратурная работа (па напрамках)

УЗГОДНЕНА

Намеснік Міністра інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

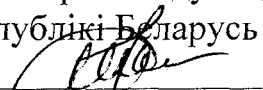
У. У. Матусевіч

23.02.2015

УЗГОДНЕНА

Начальнік упраўлення вышэйшай
адукацыі

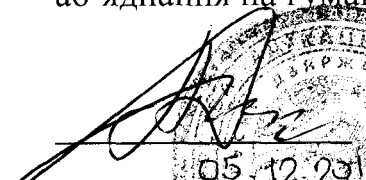
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь

С. І. Раманюк

07.09.2015

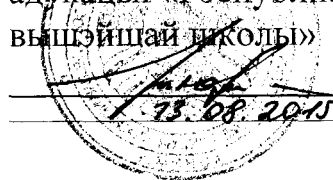
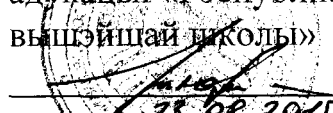
Старшыня Вучэбна-метадычнага
аб'яднання па гуманітарнай адукацыі

А. В. Данільчанка

05.12.2014

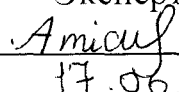
Прарэктар па навукова-метадычнай
работе Дзяржаўнай установы
адукацыі «Рэспубліканскі інстытут
вышэйшай школы»

І. У. Цітовіч

17.08.2015

Эксперт-нормакантралёр

 А. А. Дзенісевіч

17.06.2015

Мінск 2015

СКЛАДАЛЬНІК:

П. П. Жаўняровіч, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Рэцэнзенты:

Кафедра культуры маўлення і міжкультурных камунікацый Установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»;

Ю. Ф. Шпакоўскі, дацэнт кафедры рэдакцыйна-выдавецкіх тэхналогій Установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ё ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

Кафедрай стылістыкі і літаратурнага рэдагавання факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 3 ад 23.10.2014 г.);

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 2 ад 27.11.2014 г.);

Навукова-метадычным саветам па журналістыцы Вучэбна-метадычнага аб'яднання па гуманітарнай адукацыі
(пратакол № 3 ад 05.12.2014 г.)

Адказны за выпуск: П.П. Жаўняровіч

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Характарыстыка вучэбнай дысцыпліны. Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне «Тэорыя і практыка перакладу» распрацавана для ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь ў адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту і тыпавога вучэбнага плана для спецыяльнасці 1-23 01 10 «Літаратурная работа (па напрамках)». Сёння літаратурны работнік і літаратурны рэдактар пры перакладзе павінен не толькі свабодна валодаць зыходнай мовай, але і ведаць лад мыслення яе носьбітаў і разумава-маўленчы спосаб падачы інфармацыі, г. зн. традыцыі як устойлівыя элементы культуры, звычаі і абрады; традыцыйна-побытавую культуру, прынятыя нормы паўсядзённых зносін, «нацыянальную карціну свету» і менталітэт, якія адлюстроўваюць асаблівасці ўспрымання свету, культурныя традыцыі этнасу і яго нацыянальны характар. Толькі ў такім выпадку можна атрымаць якасны пераклад тэксту, які будзе ў максімальнай ступені эквівалентным зыходнаму як у змястоўных, так і ў камунікатыўных адносінах. Такі падыход стварае агульны канцэптуальны фон для авалодання тэарэтычнымі ведамі і выпрацоўкі практычных навыкаў працы з зыходным тэкстам і перастварэння яго ў тэкст на іншай мове.

Роля і месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста. Дысцыпліна «Тэорыя і практыка перакладу» скіравана на выяўленне ў прызначаным для перакладу тэксце індывідуальных стылістычных перакладчыцкіх аспектаў, на ўменне правесці аналіз эквівалентнасці ўжо перакладзенага тэксту, што патрабуе грунтоўнай падрыхтоўкі па многіх напрамках філалагічнай адукацыі. Для студэнтаў, якія навучаюцца па напрамку спецыяльнасці 1-23 01 10-01 «Літаратурная работа (творчасць)», перакладчыцкая дзейнасць можа стаць асноўным накірункам творчасці, а па напрамку спецыяльнасці 1-23 01 10-02 «Літаратурная работа (рэдагаванне)» – адным з накірункаў прыкладання творчых намаганняў (рэдагаванне перакладнога тэксту).

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі тыпавога вучэбнага плана. Вывучэнне дысцыпліны «Тэорыя і практыка перакладу» грунтуецца на ведах, атрыманых па дысцыплінах «Сучасная беларуская мова», «Мова сродкаў масавай камунікацыі», «Замежная мова» і суправаджаецца паглыбленымі міжпрадметнымі сувязямі з дысцыплінамі «Асновы літаратурна-мастацкай творчасці», «Методыка рэдагавання», «Стылістыка» і інш. Дысцыпліна «Тэорыя і практыка перакладу» як міжпрадметная заклікана фарміраваць духоўны свет студэнта, выпрацоўваць якасці грамадзяніна і патрыёта, садзейнічаць беспраблемнаму дыялогу з прадстаўнікамі іншых народаў.

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны. Мэты вывучэння дысцыпліны – выкласці метадалагічныя асновы перакладу як працэсу і перакладу як выніку, сфарміраваць на гэтай аснове навыкі пісьмовага перакладу літаратурных твораў з улікам разнастайных міжкультурных адрозненняў. Гэта дасягаецца вырашэннем наступных задач: прафесійнае авалоданне прыёмамі ацэнкі асноўных уласцівасцей прызначанага для перакладу тэксту; засваенне спосабаў дасягнення перакладчыцкай эквівалентнасці, выкарыстання

перакладчыцкіх падстановак і трансфармацый; матываванае правядзенне перакладу літаратурнага твора.

Патрабаванні да асваення вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- тыпалогію перакладу і яго асноўныя мадэлі;
- функцыянальную прызначанасць перакладу, міжмоўнага і міжкультурнага пасрэдніцтва, асаблівасці перакладчыцкай дзейнасці ў сучасных умовах;

- умовы эквівалентнасці перакладу і ўзроўні эквівалентнасці;

умець:

- аргументавана абгрунтоўваць свае перакладчыцкія рашэнні;
- ажыццяўляць перадперакладчыцкі аналіз зыходнага тэксту, аналізаваць яго вонкавую і глыбінную сэнсавую структуру, а таксама інфармацыю, якая ўтрымліваецца ў тэксце і падлягае перадачы пры перакладзе;

- выпрацоўваць стратэгію перакладу тэксту з улікам яго жанравай прыналежнасці і з улікам мэты і адрасата перакладу;

валодаць:

- практыкай перакладу (выкарыстоўваць у неабходных выпадках перакладчыцкія мадыфікацыі з захаваннем літаратурных нормаў мовы перакладу) і прыёмам прагматычнай адаптацыі тэксту з улікам яго размяшчэння ў канкрэтным выданні;

- метадалогіяй працы з перакладнымі слоўнікамі, даведнікамі, базамі даных, электроннымі перакладчыкамі і іншымі крыніцамі.

Коды фарміруемых кампетэнцый: АК-4, 8, САК-3, ПК-17, 18, 45.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый

Спецыяліст павінен:

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-8. Валодаць метадалогіяй даследавання вуснай і пісьмовай камунікацыі.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый

Спецыяліст павінен:

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый

Спецыяліст павінен:

ПК-17. Творча прымяняць атрыманыя веды і набытыя навыкі ў прафесійнай дзейнасці.

ПК-18. Карыстацца неабходным арсеналам ведаў і ўменняў па арганізацыі кнігавыдання і рэдагавання аўтарскіх матэрыялаў.

ПК-45. Прымяняць метады аналізу і арганізацыі ўкаранення інавацый.

Характарыстыка метадаў і тэхналогій навучання. Пры вывучэнні дысцыпліны, акрамя традыцыйных, выкарыстоўваецца метады інтэрактыўны, арыентаваны на больш шырокае ўзаемадзеянне студэнтаў не толькі з

выкладчыкам, але і адзін з адным, на дамінаванне актыўнасці навучэнцаў у адукацыйным працэсе. Практыкуецца праблемны падыход да навучання. Гэта дае студэнту магчымасць сканструяваць уласны алгарытм навучання, які дапамагае ўсвядоміць асноўныя характарыстыкі зыходнага тэксту і вызначыць прыватную методыку яго перакладу. У практыцы выкладання выкарыстоўваюцца камп'ютарныя тэхналогіі, электронная бібліятэка, сайтавае суправаджэнне навукова-метадычнага забеспячэння адукацыйнага працэсу.

У адпаведнасці з адукацыйным стандартам на вывучэнне дысцыпліны «Тэорыя і практыка перакладу» адведзена 76 гадзін, у тым ліку аўдыторных – 36 гадзін, прыкладнае размеркаванне якіх па відах заняткаў уключае 16 гадзін лекцый, 20 гадзін лабараторна-практычных заняткаў. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў па дысцыпліне – залік. У залежнасці ад ступені падрыхтаванасці студэнтаў, іх агульнай эрудыцыі і здольнасці да самастойнага аналізу і перакладу літаратурных твораў можна па-іншаму размяркоўваць колькасць гадзін па раздзелах.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№ п/п	Найменне раздзелаў і тэм	Аўдыторныя заняткі (гадзіны)		Усяго гадзін
		Лекцыйныя	Лабараторна- практычныя	
1	Статус і прадмет тэорыі і практыкі перакладу. Пераклад як від творчай дзейнасці. Тыпалогія перакладу	2		2
2	Эквівалентнасць у перакладзе. Асноўныя ўмовы перакладчыцкай эквівалентнасці. Шляхі пераадолення лінгваэтнічнага бар'еру	2	2	4
3	Перакладчыцкія падстаноўкі. Інфармацыйны і змястоўны складнікі зыходнага тэксту і іх захаванне ў перакладзе	2	2	4
4	Перакладчыцкія трансфармацыі. Неабходнасць захавання граматычнага і стылістычнага ладу перакладной мовы	2	4	6
5	Безэквівалентная лексіка і яе пераклад. Асаблівасці перакладу пазначэнняў розных відаў рэалій і тэрміналогіі. Транслітарацыя і практычная транскрыпцыя	2	4	6
6	Прэцэдэнтнасць літаратурнага твора і праблемы перакладу. Асаблівасці перакладу прэцэдэнтных феноменаў	2	2	4
7	Функцыянальны аспект перакладу	4	6	10
	Усяго	16	20	36

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Статус і прадмет тэорыі і практыкі перакладу. Пераклад як від творчай дзейнасці. Тыпалогія перакладу

Месца тэорыі і практыкі перакладу сярод лінгвістычных дысцыплін. Пераклад у сучасным свеце. Кароткі агляд гісторыі развіцця перакладу.

Пераклад як від творчай дзейнасці. Грамадскае прызначэнне перакладу. Матывацыя перакладчыцкай дзейнасці. Роля перакладчыка як пасрэдніка ў перадачы інфармацыі на замежнай мове.

Праблема вызначэння паняцця «пераклад». Тыпалогія перакладу, яго віды і формы. Узроўні перакладу. Камп'ютарны аўтаматызаваны пераклад: вартасці і недахопы. Камунікатыўна-прагматычны пераклад у СМІ. Магчымасць выкарыстання выбарчнага і паслоўнага (літаральнага) перакладу. Пераклад і пераказ.

2. Эквівалентнасць у перакладзе. Асноўныя ўмовы перакладчыцкай эквівалентнасці. Шляхі пераадолення лінгваэтнічнага бар'еру

Агульныя ўмовы атаясамлення зыходнага і перакладнага тэксту. Зыходны тэкст як дэтэрмінант перакладчыцкай дзейнасці.

Пераклад як аптымальнае вырашэнне шэрагу дыялектычных супярэчнасцей. Эквівалентнасць у перакладзе. Эквівалентнасць і адэкватнасць. Разнастайныя ўзроўні эквівалентнасці. Кантэкстная эквівалентнасць.

Лінгваэтнічны бар'ер як дэтэрмінант перакладчыцкіх дзеянняў і шляхі яго пераадолення (заўвагі перакладчыка, зноскі, апісальны і растлумачальны пераклад і інш.).

3. Перакладчыцкія падстаноўкі. Інфармацыйны і змястоўны складнікі зыходнага тэксту і іх захаванне ў перакладзе

Дзеянні транслявання семантычнага напаўнення тэксту. Падстаноўкі як віды суадносін лексічных адзінак зыходнай і перакладной мовы. Выкарыстанне двухмоўных перакладных слоўнікаў. Змест артыкула перакладнага слоўніка.

Простая альтэрнатыўная падстаноўка. Веданне семантычных асаблівасцей слоў зыходнай і перакладной мовы і дакладнасць перакладу.

Складаная перакладчыцкая падстаноўка з дыферэнцыяцыяй значэння. Важнасць выбару патрэбнага адпаведніка з шэрагу прапанаваных у слоўніку. Моўная інтуіцыя перакладчыка. Зварот да тлумачальных слоўнікаў зыходнай мовы пры ўзнікненні перакладчыцкіх цяжкасцей. Прычыны выкарыстання слоўнікаў сінонімаў.

Падбор лексічна неэквівалентнага перакладчыцкага адпаведніка. Вобразныя сродкі мовы ў зыходным тэксце і асаблівасці іх перакладу. Пераклад метафар з адной мовы на другую і праблема эквівалентнасці.

Міжмоўная аманімія і паранімія – асаблівасць любых дзвюх моў. Тыпалогія руска-беларускіх, украінска-беларускіх, польска-беларускіх,

англійска-беларускіх, нямецка-беларускіх і інш. «фальшывых сяброў перакладчыка», іх уплыў на захаванне эквівалентнасці перакладу.

4. Перакладчыцкія трансфармацыі. Неабходнасць захавання граматычнага і стылістычнага ладу перакладной мовы

Віды перакладчыцкіх трансфармацый. Стылістычныя трансфармацыі і іх уплыў на камунікацыйна-функцыянальныя ўласцівасці перакладнога тэксту. Матываванасць перакладчыцкіх трансфармацый.

Трансфармацыі, звязаныя з наяўнасцю артыкляў у заходнееўрапейскіх мовах.

Дзеепрыметнікі ў некаторых славянскіх і заходнееўрапейскіх мовах і іх пераклад на беларускую. Трансфармацыі пры перакладзе дзеепрыметнікаў. Спосабы замены нехарактэрных формаў. Дзеепрыметнікавы зварот і яго трансфармацыя ў даданую азначальную частку складаназалежнага сказа, адваротныя замены пры перакладзе з беларускай на іншыя мовы.

Прыметнікі і прыслоўі са ступенямі параўнання ў некаторых славянскіх і заходнееўрапейскіх мовах і іх пераклад на беларускую. Унікненне памылак, выкліканых змешваннем вышэйшай ступені параўнання прыметніка і прыслоўя. Формы элятыва і суперлятыва пры перакладзе.

Асаблівасці дзеяслоўнага кіравання ў некаторых славянскіх і заходнееўрапейскіх мовах, супастаўленне з беларускай. Трансфармацыі, матываваныя адрозным кіраваннем у нацыянальных мовах. Культураспецыфічны аспект праблемы.

5. Безэквівалентная лексіка і яе пераклад. Асаблівасці перакладу пазначэнняў розных відаў рэалій і тэрміналогіі.

Транслітарацыя і практычная транскрыпцыя

Нацыянальная адметнасць безэквівалентнай лексікі кожнай мовы. Прыклады англа-беларускай, нямецка-беларускай, французска-беларускай, іспанска-беларускай і іншай безэквівалентнай лексікі. Транслітарацыя як спосаб перакладу пазначэнняў розных відаў рэалій. Апісальны пераклад, варыянты ўключэння перакладчыкам тлумачэнняў у тэкст. Магчымасць выкарыстання прыблізнага перакладу. Беларуска-руская і руска-беларуская безэквівалентная лексіка.

Грамадска-палітычная тэрміналогія і яе пераклад. Калькаванне як спосаб перастварэння тэрмінаў і тэрміналагічных спалучэнняў.

Транслітарацыя і практычная транскрыпцыя ў перакладных матэрыялах СМІ і ў творах мастацкай літаратуры. Асаблівасці транслітаравання ўласных найменняў пры перакладзе са славянскіх і неславянскіх моў. Пераклад беларускіх уласных найменняў на іншыя мовы. Варыянтнасць у перакладзе. Прыём удакладнення праз устаўную канструкцыю з выкарыстаннем зыходнай мовы.

6. Прэцэдэнтнасць літаратурнага твора і праблемы перакладу.

Асаблівасці перакладу прэцэдэнтных феноменаў

Прэцэдэнтнасць літаратурнага твора і праблемы перакладу.

Прэцэдэнтныя элементы ў загаловах і тэкстах матэрыялаў СМІ і іх пераклад. Неабходнасць пошуку раней перакладзеных твораў мастацкай літаратуры пры іх цытаванні ў зыходным журналісцкім тэксце. Магчымасць выкарыстання неперакладзеных урыўкаў літаратурных твораў ва ўмовах білінгвізму.

Прэцэдэнтныя феномены як канцэптуальныя дамінанты зыходнага тэксту і праблемы перакладу. Асаблівасці перакладу прэцэдэнтнага імя. Складанасці пры перакладзе фразеалагізмаў, звязаныя з захаваннем іх нацыянальнай адметнасці. Пошук адпаведнага фразеалагізма ў перакладной мове. Выкарыстанне калькавання з дадатковымі тлумачэннямі і нефразеалагічнага перакладу. Магчымасць стварэння аўтарскага варыянта пры перакладзе парэмій.

7. Функцыянальны аспект перакладу

Спецыфіка перакладу тэкстаў інфармацыйных, аналітычных і мастацка-публіцыстычных жанраў у СМІ. Праблема захавання эквівалентнасці слогаў у рэкламных тэкстах. Пераклад тэкстаў навуковага і афіцыйнага стыляў, патрабаванні да дакладнасці перакладу тэрміналогіі і ўласных назваў.

Інварыянтныя, інварыянтна-варыянтныя і варыянтныя элементы тэксту ў працэсе мастацкага перакладу. Семантыка мастацкага тэксту як шматкампанентная структура і праблемы перакладу. Вопыт рускай і беларускай перакладчыцкай школы. Аўтарскі і аўтарызаваны пераклад. Асаблівасці перакладу мастацкіх тэкстаў, пабудаваных на сістэме разгорнутых метафар і на падставе выкарыстання сімвала (сістэмы сімвалаў).

Пераклад мастацкай прозы. Канцэптуальнае ядро, сінтагматыка і парадыгматыка мастацкага твора і праблемы перакладу. Аналіз і ацэнка перакладу на беларускую і рускую мовы асобных апавяданняў, аповесцей, раманаў.

Пераклад паэзіі. Трапеічная сістэма вершаванага твора і пераклад. Якасныя характарыстыкі рыфмы ў вершаваным творы і іх захаванне ў перакладзе. Эквілінеарнасць і эквіметрыя ў перакладным вершаваным творы. Асаблівасці перакладу лірычнага верша. Аналіз і ацэнка перакладу на беларускую і рускую мовы асобных вершаваных твораў.

Пераклад драматургіі. Лёгкавымоўнасць і лёгкаразумеласць у перакладным сцэнічным творы. Захаванне ў перакладзе п'есы прынцыпу семантычных кантэкстаў, нераўнамернай дакладнасці, гутарковасці і стылізаванасці маўлення. Аналіз і ацэнка перакладу на беларускую і рускую мовы асобных п'ес.

Асаблівасці перакладу фальклорных твораў.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

І. ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Алимов, В. В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации : учеб. пособие / В. В. Алимов. – Изд. 3-е, стереотип. – М. : Едиториал УРСС, 2005. – 160 с.
2. Бордович, А. М. Сопоставительный курс русского и белорусского языков : учеб. пособие / А. М. Бордович, А. А. Гируцкий, Л. В. Чернышова. – Минск : Універсітэцкае, 1999. – 223 с.
3. Булахов, М. Г. Основные вопросы сопоставительной стилистики русского и белорусского языков / М. Г. Булахов. – Минск : БГУ, 1979. – 40 с.
4. Гарбовский, Н. К. Теория перевода : учебник / Н. К. Гарбовский. – М. : МГУ, 2004. – 544 с.
5. Жлуктенко, Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия / Ю. А. Жлуктенко. – Киев : Изд-во при Киевск. ун-те, 1974. – 176 с.
6. Ивченков, В. И. Лингвистическая организация текста : в творческой лаборатории Владимира Короткевича / В. И. Ивченков. – Минск : БГУ, 2002. – 211 с.
7. Іўчанкаў, В. І. Дыскурс беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту / В. І. Іўчанкаў. – Мінск : БДУ, 2003. – 257 с.
8. Казакова, Т. А. Художественный перевод. Теория и практика : учебник / Т. А. Казакова. – СПб.: ИнЪязиздат, 2006. – 544 с.
9. Киклевич, А. К. Польский язык / А. К. Киклевич, А. А. Кожина. – 5-е изд. – Минск : ТетраСистемс, 2007. – 320 с.
10. Комиссаров, В. Н. Слово о переводе / В. Н. Комиссаров. – М. : Международные отношения, 1973. – 215 с.
11. Комиссаров, В. Н. Современное переводоведение : учеб. пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2004. – 424 с.
12. Комиссаров, В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. – М. : Вышш. шк., 1990. – 25 с.
13. Латышев, Л. К. Курс перевода (эквивалентность перевода и способы её достижения) / Л. К. Латышев. – М. : Международ. отношения, 1981. – 248 с.
14. Латышев, Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания : учеб. пособие / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. – М.: Академия, 2003. – 192 с.
15. Нехай, О. А. Сравнительная типология английского и белорусского языков / О. А. Нехай, Т. В. Поплавская. – Минск : Вышш. шк., 1983. – 173 с.
16. Рецкер, Я. И. Теория перевода и переводческая практика : очерки лингвистической теории перевода / Я. И. Рецкер. – М. : Р. Валент, 2004. – 240 с.
17. Робинсон, Д. Как стать переводчиком : введение в теорию и практику перевода / Дуглас Робинсон ; пер. с англ. – М. : КУДИЦ-ОБРАЗ,

2005. – 304 с.

18. Семенов, А. Л. Основные положения общей теории перевода : учеб. пособие / А. Л. Семенов. – М. : РУДН, 2004. – 99 с.

19. Солодуб, Ю. П. Теория и практика художественного перевода : учеб. пособие для студентов лингв. фак. высш. учеб. заведений / Ю. П. Солодуб, Ф. Б. Альбрехт, А. Ю. Кузнецов. – М. : Академия, 2005. – 304 с.

20. Федоров, А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) : учеб. пособие / А. В. Федоров. – 5-е изд. – СПб. : СпбГУ; М. : ООО «Изд. Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ»», 2002. – 416 с.

21. Шидловский, А. В. Лингвистические проблемы перевода на белорусский язык / А. В. Шидловский. – Минск : Выш. шк., 1978. – 96 с.

Дадатковая

1. Англійская мова для аспірантаў і студэнтаў / В. А. Калеснікава [і інш.] ; АН Беларусі. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – 96 с.

2. Бурак, А. Л. Translating Culture: Перевод и межкультурная коммуникация: этап 1 : уровень слова / А. Л. Бурак. – М. : МГЛУ, 1999. – 216 с.

3. Гируцкий, А. А. Белорусско-русский художественный билингвизм : типология и история, языковые процессы / А. А. Гируцкий ; под ред. П. П. Шубы. – Минск : Университетское, 1990. – 175 с.

4. Литература и перевод: проблемы теории : материалы Международ. встречи ученых и писателей, Москва, 27 февраля – 1 марта 1991 г. / сост. П. М. Топер, В. Х. Ганиев. – М. : Прогресс, 1992. – 395 с.

5. Мастерство перевода : сб. ст. / гл. ред. К. Чуковский. – М. : Советский писатель, 1968. – 536 с.

6. Мастерство перевода : сб. ст. / редкол.: А. Гатов [и др.]. – М. : Советский писатель, 1964. – 523 с.

7. Мастерство перевода : сб. ст. / редкол.: Э. Ананиашвили [и др.]. – М. : Советская Россия, 1990. – 542 с.

8. Проблемы двуязычия в многонациональной среде : сб. ст. / Росс. акад. наук, Музей антропол. и этногр. им. Петра Великого (Кунсткамера). – СПб. : [Б.и.], 1995. – 101 с.

9. Рагаўцоў, В. І. Сінтаксіс беларускай і рускай моў : дыскусійныя пытанні / В. І. Рагаўцоў. – Мінск: Універсітэцкае, 2001. – 199 с.

10. Рагойша, В. П. Проблемы перевода с близкородственных языков : белорус.-рус.-укр. поэт. взаимоперевод / В. П. Рагойша. – Минск : БГУ, 1980. – 183 с.

11. Роўда, І. С. Рознаўзроўневая намінатыўная адпаведнасць беларускай і рускай моў / І. С. Роўда. – Мінск : БДУ, 1999. – 170 с.

12. Русский язык в условиях белорусско-русского двуязычия : сб. науч. ст. / Гос. пед. ин-т ; гл. ред. М. Г. Булахов. – Минск : МГПИ, 1989. – 276 с.

13. Убин, И. И. ЭВМ и словарь : метод. пос. / И. И. Убин. – М., 1992. – 180 с.

14. Einführung in die Slavischen Sprachen. – Darmstadt : WB, 1986. – 192 S.

15. Kuzmin, S. S. Translating Russian Idioms / S. S. Kuzmin. – Moscow : Higher School, 1977. – 270 p.

16. Schriften und literarische Texte / Anna Basova unter Mitarbeit von Ina Belenko, Esther Busse, Simone Düwel und Elisabeth Lesser. – Jena, 2003. – Teil 1: Grammatik / Geschpächshuch. – 196 S.; Teil 2: Wörterbücher. – 184 S.

17. Stieber, Z. Zarys gramatyki porównawczej języków słowiańskich. – Warszawa : PWN, 1973. – Cz. 2, zeszyt 2. – 74 s.

Слоўнікі і даведнікі

1. Англа-беларуска-рускі слоўнік = English-Belarussian-Russian dictionary : каля 10 000 слоў і словазл. / Т. М. Суша [і інш.]; пад аг. рэд. Т. М. Сушы, А. К. Шчукі. – 2-е выд., дапрац. і папраўл. – Мінск : БелЭн, 2004. – 399 с.

2. Байкоў, М. Беларуска-расійскі слоўнік (Факсімільнае выданне) / М. Байкоў, С. Некрашэвіч. – Мінск : Нар. асвета, 1993. – 360 с.

3. Беларуска-рускі слоўнік = Русско-белорусский словарь : больш за 110000 сл. : у 3 т. – Выд. 4-е, перапрац. і дапоўн. / пад рэд. А. А. Лукашанца ; НАН Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы. – Мінск : Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2012. – Т. 1. – 1072 с. ; Т. 2 – 1088 с. ; Т. 3. – 1120 с.

4. Белорусско-русский паралексический словарь-справочник : пос. для учителя / И. В. Войнич [и др.] ; под ред. А. Е. Михневича. – Минск : Нар. асвета, 1985. – 366 с.

5. Болсун, А. І. Руска-беларускі фізічны слоўнік / А. І. Болсун. – Мінск : БелЭн, 1993. – 173 с.

6. Боярина, Е. Л. 2000 русских и 2000 белорусских идиом, фразеологизмов и устойчивых словосочетаний (Словарь с пояснениями и примерами использования) / Е. Л. Боярина, В. Н. Сивчиков. – Минск : Попурри, 2006. – 352 с.

7. Кароткі эканамічны слоўнік (руска-беларускі і беларуска-рускі) / БДЭУ ; Я. А. Александровіч [і інш.] ; пад рэд. М. І. Платніцкага. – Мінск : БДЭУ, 1993. – 255 с.

8. Киселевский, А. И. Латино-русско-белорусский ботанический словарь / А. И. Киселевский. – Минск : Наука и техника, 1967. – 159 с.

9. Корсак, Л. Д. Англа-беларускі слоўнік фразеалагізмаў параўнальнага тыпу / Л. Д. Корсак, Л. С. Марціновіч. – Мінск : Выш. шк., 1984. – 122 с.

10. Краевская, Н. П. Русско-белорусский словарь электротехнических терминов / Н. П. Краевская, Б. В. Гринберг, В. П. Красней. – Минск : Выш. шк., 1993. – 134 с.

11. Ластоўскі, В. Расійска-крыўскі (Беларускі) слоўнік (Факсімільнае выданне) / В. Ластоўскі. – Мінск : Навука і тэхніка, 1990. – 834 с.

12. Лемцюгова, В. П. Украінска-беларускі слоўнік / В. П. Лемцюгова. – Мінск : Выш. шк., 1980. – 687 с.

13. Музыкачны слоўнік беларуска-рускі = Музыкальный словарь русско-бело-русский. – Мінск : Беларус. навука, 1999. – 559 с.

14. Нямецка-беларуска-рускі слоўнік = Deutsch-Belorussisch-Russisches Wör-terbuch / Л. В. Браноўская [і інш.]; пад агул. рэд. У. І. Марцінеўскага, П. В. Садоўскага. – 2-е выд. – Мінск : БелСЭ, 1990. – 269 с.

15. Падручны польска-беларускі слоўнік / пад рэд. А. Абрэмбскай-Яблонскай і М. Бірылы. – Варшава : Ведза повшэжна, 1962. – 1084 с.

16. Пашкевіч, В. Ангельска-беларускі слоўнік : каля 30 000 словаў / В. Пашкевіч; пад рэд С. Шупы. – Менск : Выдавец Зьміцер Колас, 2006. – 1028 с.

17. Пятроўскі, Я. Ангельска-беларускі, беларуска-ангельскі слоўнікі = English-Byelossian, Byelossian-English dictionaries / Я. Пятроўскі. – Мінск : Тэхналогія, 1993. – 174 с.

18. Радкевіч, В. А. Біялагічная тэрміналогія і наменклатура. Слоўнік руска-беларуска-лацінскі, беларуска-рускі / В. А. Радкевіч, Л. М. Вардамацкі, А. А. Ляшко. – Мінск : Выш.шк., 1993. – 479 с.

19. Руска-беларускі слоўнік сельскагаспадарчай тэрміналогіі / Ін-т мовазнаўства АН Беларусі ; Г. У. Арашонкава [і інш.] ; пад рэд. М. В. Бірылы і Г. У. Арашонкавай. – Мінск : Навука і тэхніка, 1994. – 560 с.

20. Руска-беларускі слоўнік скарачэнняў : у 2 т. / АН Беларусі; Ін-т мовазнаўства. – Мінск : Навука і тэхніка, 1996. – Т. 1. – 540 с.; Т. 2. – 510 с.

21. Руска-беларускі фізічны слоўнік : каля 20 000 тэрмінаў / А. М. Каладзінскі, Д. М. Карацінская, П. У. Сцяцко ; Гродз. дзярж. ун-т імя Я. Купалы. – Гродна : ГрДУ, 1999. – 497 с.

22. Русско-белорусский математический словарь. – Минск : Выш. шк., 1993. – 239 с.

23. Русско-белорусский словарь общеупотребительной лексики. – Минск : Аверсэв, 1999. – 1183 с.

24. Русско-белорусский словарь = Руска-беларускі слоўнік : около 110000 слов : в 3 т. / НАН Беларусі, Ін-т языкознания им. Я. Коласа. – Изд. 10-е, перераб. и доп. – Минск : Беларус. Энцикл. им. П. Бровки, 2012. – Т. 1. – 788 с. ; Т. 2. – 944 с. ; Т. 3. – 800 с.

25. Русско-белорусский спортивный словарь / Барановичс. гос. высш. пед. колледж ; сост.: П. П. Шоцкий [и др.]. – Минск : Технопринт, 2004. – 262 с.

26. Санько, З. Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем / З. Санько. – Мінск : Навука і тэхніка, 1991. – 224 с.

27. Сорока, В. А. Русско-белорусский словарь делопроизводственной и архивной терминологии / В. А. Сорока, Т. Н. Мальцева, А. В. Запартыко. – Мінск : Полымя; БелНДІДАС, 1997. – 441 с.

28. Станкевіч, Я. Беларуска-расійскі (Вялікалітоўска-расійскі) слоўнік / Я. Станкевіч. – Нью-Йорк, 1989. – 1305 с.

29. Шкраба, І. Р. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні) / І. Р. Шкраба. – Мінск : БелЭн, 2008. – 320 с.

30. Basova, A. Weißrussisch-Deutsches Wörterbücher = Беларуская-нямецкі слоўнік: mit über 3000 Stichwörtern / Anna Basova, Simone Düwel. – Jena, 2002. – 90 S.

II. РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ

У працэсе вывучэння дысцыпліны студэнтам рэкамендуецца рэгулярна працаваць з тэкстамі публіцыстычнага, навуковага, афіцыйнага і мастацкага стыляў на розных мовах, аналізаваць перакладзеныя з іншых моў творы і выяўляць іх станоўчыя і адмоўныя якасці. Прадугледжваецца выкарыстанне разнастайных заданняў на падставе матэрыялаў друкаваных і электронных СМІ (айчынных і замежных), накіраваных найперш на разуменне кожнай мовы як асобнага свету, асобнай сістэмы і на выпрацоўку навыкаў стварэння эквівалентнага тэксту на перакладной мове. У якасці самастойнага індывідуальнага задання студэнты рыхтуюць аналіз перакладу аднаго з мастацкіх твораў.

III. РЭКАМЕНДУЕМЫЯ СРОДКІ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атэстацыі студэнтаў на адпаведнасць іх персанальных дасягненняў патрабаванням праграмы «Тэорыя і практыка перакладу» ствараецца фонд ацэначных сродкаў, які ўключае тыпавыя заданні, тэсты, тэмы індывідуальных заданняў па перакладзе, пытанні да выніковага заліку і інш. Ацэначнымі сродкамі прадугледжваецца ацэнка здольнасці студэнтаў да творчай дзейнасці ў час перакладу сказаў і тэкстаў, іх гатоўнасць весці пошук вырашэння новых задач, звязаных з недастатковасцю канкрэтных спецыяльных ведаў і адсутнасцю агульнапрызнаных алгарытмаў. У якасці формаў дыягностыкі кампетэнцый студэнтаў выкарыстоўваюцца:

- вусныя формы: гутаркі, калёквіумы, даклады на занятках і інш.;
- пісьмовыя формы: тэсты, кантрольныя апытанні, пісьмовыя справаздачы па лабараторна-практычных работах, эсэ, рэфераты і інш.;
- вусна-пісьмовыя формы: справаздачы па лабараторна-практычных работах з іх вуснай абаронай, залік па дысцыпліне і інш.

IV. КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Для бягучага кантролю ведаў студэнтаў выкарыстоўваецца ацэнка ведаў на працягу ўсяго семестра, дзе ўлічваецца наведванне заняткаў, актыўнасць на лабараторна-практычных (лекцыйных) занятках, вынікі разнастайных формаў дыягностыкі і інш.

Прамежкавымі формамі кантролю засваення ведаў па прадмеце з'яўляюцца тэсты.

Асноўнай формай кантролю з'яўляецца залік, які праводзіцца па ўстаноўленай форме.

V. ПРЫКЛАДНЫЯ ПЫТАННІ ДА ЗАЛІКУ

1. Пераклад як від творчай дзейнасці. Грамадскае прызначэнне перакладу.

2. Праблемы вызначэння паняцця «пераклад». Трактоўка дэфініцыі рознымі дас-ледчыкамі.
3. Матывацыя перакладчыцкай дзейнасці.
4. Віды, формы і ўзроўні перакладу.
5. Вусны пераклад і яго асаблівасці. Паслядоўны і сінхронны пераклад.
6. Агульныя ўмовы атаясамлення зыходнага і перакладнага тэксту.
7. Эквівалентнасць у перакладзе. Паняцце адэкватнасці і яго супастаўленне з эквівалентнасцю.
8. Пераклад як аптымальнае вырашэнне шэрагу дыялектычных супярэчнасцей.
9. Зыходны тэкст як дэтэрмінант перакладчыцкай дзейнасці.
10. Лінгваэтнічны бар'ер як дэтэрмінант перакладчыцкіх дзеянняў.
11. Аперацыйны склад перакладчыцкіх дзеянняў. Дзеянні транслявання і мадыфікацыі.
12. Віды перакладчыцкіх падстановак, іх вартасці і недахопы.
13. Прычыны ўзнікнення перакладчыцкіх трансфармацый (на прыкладзе дзвюх моў на выбар).
14. Перакладчыцкія трансфармацыі, выкліканыя перакладам дзеепрыметнікаў.
15. Перакладчыцкія трансфармацыі, выкліканыя перакладам прыметнікаў і прыслоўяў са ступенямі параўнання.
16. Перакладчыцкія трансфармацыі, выкліканыя асаблівасцю будовы сінтаксічных канструкцый.
17. Спосабы перакладу безэквівалентнай лексікі (на прыкладзе дзвюх моў на выбар).
18. Апісальны пераклад безэквівалентнай лексікі, яго вартасці і недахопы.
19. Транслітарацыя і практычная транскрыпцыя ў працэсе перакладу.
20. Транслітарацыя прозвішчаў з заходнееўрапейскіх моў на беларускую.
21. Пераклад фразеалогіі. Двухмоўныя фразеалагічныя слоўнікі.
22. Пераклад дыялектызмаў. Дыялектныя слоўнікі перакладной мовы
23. Пераклад тэрміналогіі. Двухмоўныя тэрміналагічныя слоўнікі.
24. Інтэртэкстуальныя элементы ў літаратурным творы. Пераклад прэцэдэнтных феноменаў.
25. Асаблівасці перакладу тэксту публіцыстычнага стылю.
26. Асаблівасці перакладу тэксту навуковага стылю.
27. Асаблівасці перакладу тэксту афіцыйнага стылю.
28. Асаблівасці перакладу тэксту мастацкага стылю (проза).
29. Асаблівасці перакладу тэксту мастацкага стылю (паэзія).
30. Асаблівасці перакладу тэксту мастацкага стылю (драматургія).